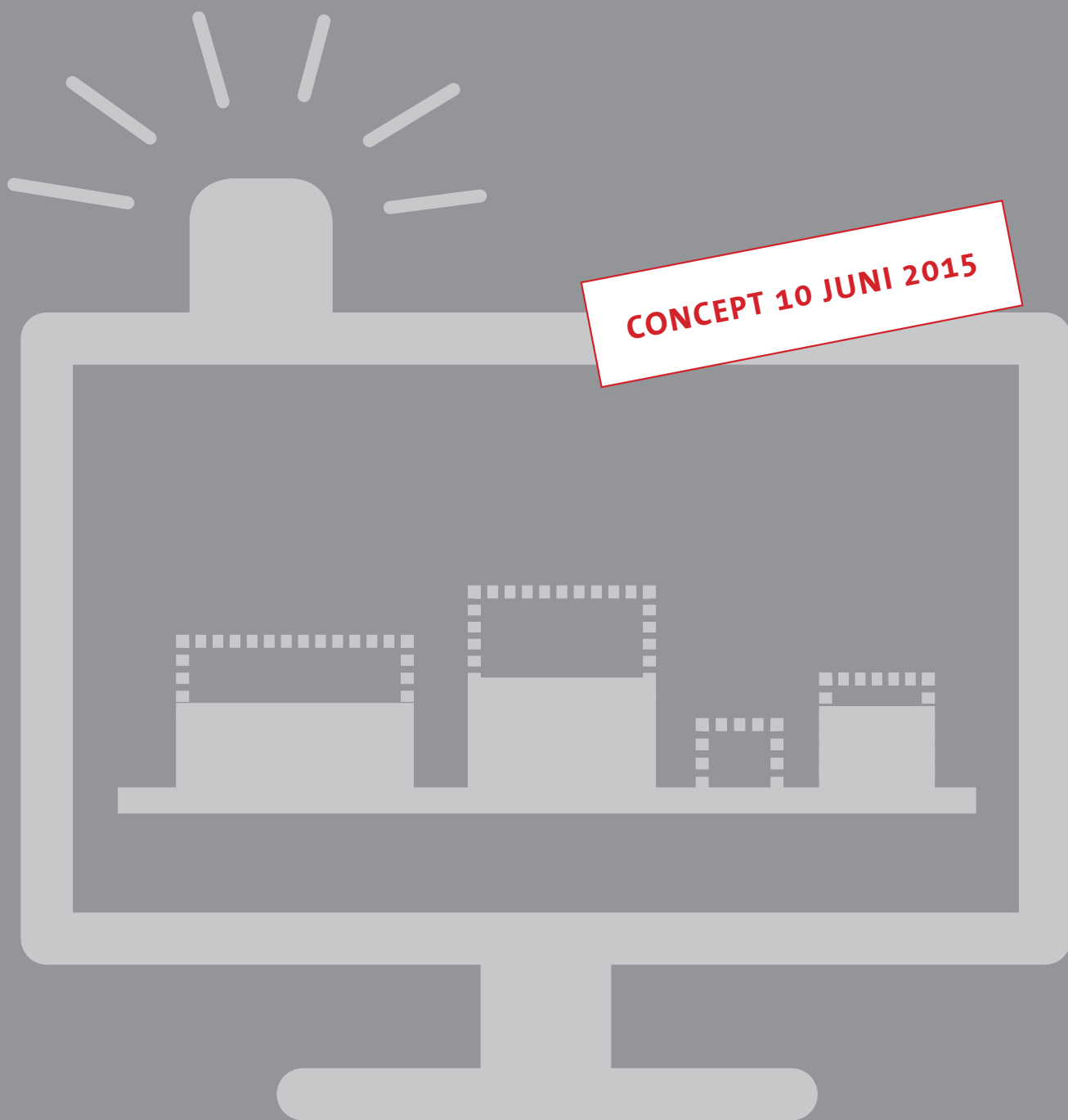

KADERNOTITIE

MONITOR RUIMTE-INTENSIVERING

NOORDZEEKANAALGEBIED **2015**

CONCEPT 10 JUNI 2015

**Kadernotitie Monitor Ruimte-intensivering
Noordzeekanaalgebied**

*Doel monitor, opzet gebiedstypering, selectie
van indicatoren en aan te leveren informatie*

CONCEPT

OPGESTELD IN OPDRACHT VAN:
Projectbureau Noordzeekanaalgebied

DATUM:
10 juni 2015

OPGESTELD DOOR:

Decisio BV
Valkenburgerstraat 212
1011 ND Amsterdam
T 020 - 67 00 562
E info@decisio.nl
I www.decisio.nl

Inhoud

1	Monitor ruimte-intensivering NZKG: achtergrond en doel	1
2	Gebiedstypering	4
3	Indicatoren	6
4	Aan te leveren informatie door betrokken partijen	8
	Bijlage 1. Overwegingen kenmerken gebiedstypering	10
	Bijlage 2. Resultaten werkateliers congres NZKG	11
	Bijlage 3. Indicatoren/items buiten beschouwing	18

1 Monitor ruimte-intensivering NZKG: achtergrond en doel

Visie NZKG 2040: schaarse ruimte optimaal benutten

De *Visie Noordzeekanaalgebied 2040* heeft als ambitie om de beschikbare schaarse ruimte optimaal te benutten bij het bedienen van de functies economie, wonen, recreatie en groen. Voor de havengebieden geldt dat pas als de bestaande terreinen 'zo intensief mogelijk' worden gebruikt, er sprake kan zijn van aanleg van een nieuwe haven in de Houtrakpolder. In dit kader is besloten om de intensiteit van het ruimtegebruik te gaan monitoren. De *Visie* stelt hierover:

"Als het havenareaal voldoende geïntensiveerd is en uitbreidingsruimte nodig is om te groeien naar 125 miljoen ton, dan wordt besloten tot uitbreiding van de haven in de Houtrakpolder. Via een onafhankelijke monitor wordt bijgehouden wanneer het moment is bereikt dat er onvoldoende ruimte is. Door rekening te houden met een proceduretijd van 10 jaar, wordt duidelijk wanneer een besluit moet worden genomen om planologische procedures in werking te zetten."

Bron: *Visie Noordzeekanaalgebied 2040*, p. 46.

Monitoring ruimte-intensivering

Het doel van de monitor is **inzicht geven in de ontwikkeling van de mate van intensivering van het Noordzeekanaalgebied door gronduitgifte, verdichting, innovatie en herstructurering**. De monitor moet objectieve, betrouwbare informatie bevatten en bruikbare input leveren voor de politieke afweging over het al dan niet uitbreiden van het havenareaal.

Totstandkomingsproces

Aan de combinatie Decisio - Urhahn Urban Design is eind oktober 2014 opdracht verstrekt om een pilot van de monitor ruimte-intensivering op te zetten voor het gebied IJmond-Zuid. In de periode oktober 2014-maart 2015 hebben beide bureaus in samenwerking met de werkgroep ruimte-intensivering, het adviesteam en het projectbureau Noordzeekanaalgebied deze uitwerking gedaan. Op het congres *Passen en meten in het Noordzeekanaalgebied* dd. 11 december 2014 is in werkateliers met de betrokkenen gesproken over de indicatoren die in de monitor een plek moeten krijgen.

In dit proces is gezamenlijk tot het inzicht gekomen dat de monitor sober, werkbaar en pragmatisch moet zijn. Ook is geconcludeerd dat er sprake is van twee typen indicatoren: ruimtelijke die het fysieke ruimtegebruik meten en economische indicatoren die aangeven hoe intensief het gebruik is voor economische doeleinden. Daarnaast zijn er milieu-indicatoren, die juist de randvoorwaarden dan wel de grenzen aan de ruimte-intensivering aangeven. Ook bleek dat er moet worden ingezoomd op de specifieke kenmerken van deelgebieden om de verzamelde informatie in de juiste context te kunnen plaatsen en dat de indicatoren in samenhang moeten worden gezien.

Opdracht

De opdracht aan Decisio en Urhahn bestond uit de volgende onderdelen:

- Maken van een gebiedsbeschrijving van het gebied IJmond-Zuid.
- Opstellen van een groslijst van indicatoren.
- Deze groslijst in samenspraak met de ambtelijke betrokkenen en vertegenwoordigers van het maatschappelijke veld op het NZKG-congres trechteren naar een definitieve set indicatoren.
- Nulmeting doen van de monitor ruimte-intensivering voor het pilotgebied IJmond-Zuid.
- Uitkomsten vastleggen in een representatief document.

Centrale onderzoeksvragen

De hoofdvragen die de monitor moet beantwoorden zijn:

1. Hoe intensief wordt de ruimte gebruikt?
2. Hoe ontwikkelt de ruimte-intensivering zich?

Op basis daarvan ontstaat input voor beantwoording van de vraag of er mogelijk kansen zijn om het ruimtegebruik te intensiveren. Deze laatste vraag beantwoordt de monitor echter niet zelf, dit vergt specifieke kennis van het betreffende deelgebied en een verdiepingsslag met betrokken beheerders, grondeigenaren en gebruikers.

Per deelgebied typering en RI-meting aan de hand van indicatoren

Het Noordzeekanaalgebied bestaat uit een scala aan deelgebieden met zeer uiteenlopende kenmerken, activiteiten en ruimtegebruik. Er wordt derhalve ingezoomd per deelgebied en de gebieden die daarbinnen weer zijn te onderscheiden. De analyse per deelgebied bestaat uit twee onderdelen:

1. Gebiedstypering om de indicatoren in juiste context te kunnen plaatsen

De indicatoren van het ruimtegebruik en -intensivering moeten in de context worden geplaatst van de specifieke eigenschappen van het gebied. Ligging, aanwezige activiteiten, kavelstructuur en eigendomssituatie zijn bepalend voor het ruimtegebruik. Wat voor soort activiteiten vinden er in het betreffende gebied plaats, is het een nieuw of een oud(er) gebied, wat voor ruimtelijke structuur heeft het, hoe ligt het eigendom van terreinen en kades? Deels kan dit door metingen en kaartbeelden, deels is een meer kwalitatieve duiding noodzakelijk op basis van gebiedskennis: is sprake van multifunctioneel en meervoudig ruimtegebruik, hoe is de ruimtelijke kwaliteit, wordt er geherstructureerd? Ook informatie over relevante ontwikkelingen voor het ruimtegebruik en de betekenis, dynamiek en toekomstperspectief van gebieden zijn relevant voor beleidsmakers en bestuurders. Hoofdstuk 2 gaat in op de aspecten die in de gebiedstypering worden behandeld.

2. Selectie van indicatoren die in samenhang moeten worden gezien

In nauwe samenspraak tussen de betrokkenen is uit een groslijst een aantal indicatoren van het ruimtegebruik en de ruimte-intensivering geselecteerd die in de monitor een plek moeten krijgen. Hoofdstuk 3 beschrijft deze selectie. Om een juist beeld van de ruimte-intensivering te krijgen moeten deze indicatoren met elkaar in verband worden gezien. Eén indicator vertelt maar een deel van het verhaal. Zo kan bijvoorbeeld op het oog een gebied niet intensief zijn bebouwd

of worden gebruikt, maar kunnen er wel activiteiten zitten die relatief veel toegevoegde waarde opleveren per hectare en/of die van belang zijn voor de havenlogistieke keten. De indicatoren moeten daarnaast waar het kan worden afgezet in de tijd en tegen de situatie in vergelijkbare gebieden. Daarmee worden de uitkomsten immers in perspectief geplaatst.

2 Gebiedstypering

Zoals gesteld worden de uitkomsten van de indicatoren in de context van de gebiedskenmerken geplaatst, om de afgegeven signalen juist te kunnen plaatsen en interpreteren. De gebieden worden getypeerd aan de hand van ruimtelijk-fysieke, economische en milieutechnische kenmerken die wel dynamisch zijn, maar niet zo snel veranderen dat ze elk jaar of elke twee jaar opnieuw moeten worden beschreven. Schema 2.1 geeft een overzicht - in feite de inhoudsopgave - van de onderdelen die een plek krijgen in de gebiedstypering. Bijlage 1 geeft de overwegingen om de kenmerken op te nemen in de gebiedstypering.

Schema 2.1. Onderdelen van de gebiedstypering

Onderdeel	Toelichting
Kaart voorin	Geografische duiding van cluster in context van NZKG. <u>Afbeelding</u> : Kaartbeeld ligging in NZKG
Het DNA van het betreffende deelgebied	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Geschiedenis: ontstaan, typerende, unieke kenmerken. Korte tekst. ▪ Ruimtelijke kwaliteit. Deze wordt bepaald door een samenstel aan kenmerken. Zo zijn ligging en bereikbaarheid van belang voor de gebruiksmogelijkheden. De leeftijd, historie, verkaveling, de gebruikskennmerken, en de mate van milieuhinder zijn voorts van belang voor de sfeer en uitstraling. Het al dan niet openbaar zijn van kades is relevant of bewoners en bezoekers het gebied kunnen beleven. Tot slot zijn de onderhoudsstaat van de openbare ruimte, het groen en de infrastructuur en of het schoon, heel en veilig is factoren die mede de ruimtelijke kwaliteit bepalen. <u>Afbeelding</u> : historische beelden en foto's van kenmerkende plekken
Beeldbepalende activiteiten	De dominante (economische) activiteiten die het ruimtelijk beeld en het ruimtegebruik bepalen. Plus de onderverdeling in 'subdeelgebieden' die hieruit voortkomt. <u>Afbeelding</u> : indeling subdeelgebieden / sfeerbeelden
Omvang	Totale oppervlakte van het deelgebied, <u>Afbeelding</u> : gebiedsafbakening incl havenbekkens
Positionering	Ligging en bereikbaarheid via de verschillende modaliteiten bepalen mede het (potentiële) ruimtelijke en economische gebruik van het gebied. <u>Afbeelding</u> : ligging tov infrastructuur
Relatie met het water	Duiding hoe de kades en haventerreinen worden gebruikt en de mate waarin de ruimte op het water wordt gebruikt (meter kade, openbare/niet-openbare kades verhouding nat/droog, boord-boordoverslag). Moet nader uitgewerkt worden. <u>Afbeeldingen</u> : bekkens en kades, natte en droge kavels
Openbaar-niet openbaar	Deze verhouding representeert in belangrijke mate het ruimtelijke beeld en het functioneel gebruik (veel openbare ruimte betekent veel verkeersruimte en toegankelijkheid voor breed publiek). <u>Afbeelding</u> : kaart openbaar – niet openbaar

Vervolg schema 2.1

Onderdeel	Toelichting
Uitgeefbare kavels	De hoeveelheid grond die beschikbaar is om uit te geven. <u>Afbeelding</u> : uit te geven terreinen
Gebouwen	Dominante bebouwingstypen: bedrijfshallen, crossdocks, opslagloodsen, kantoren, verzamelgebouwen, vrieshuizen etc. <u>Afbeelding</u> : representatieve foto's
Lopende projecten en harde plannen	Korte beschrijving van de lopende projecten en harde plannen mbt herstructurering, revitalisering, transformatie. <u>Afbeelding</u> kaartbeeld
Beheer en eigendom	Achtergrondinformatie voor de verdieping van de monitoruitkomsten. Dit betreft zaken als beheer, exploitatie, eigendom terreinen en kades, erfpacht. <u>Afbeelding</u> : grafiek / kaartbeeld
Economisch gebruik	Aanwezigheid van strategische economische NZKG-clusters in het betreffende deelgebied; werknemers per subdeelgebied; groeiperspectief en vitaliteit; gemiddelde bedrijfsgrootte. <u>Afbeelding</u> : grafieken.
Milieu	Korte beschrijving toegestane hindercategorieën en andere relevante milieuaspecten voor het betreffende gebied: geluid, lucht (incl. stikstofdepositie in relatie tot natuur) en externe veiligheid.
Actuele ontwikkelingen in 2014/2105	Relevante actuele ontwikkelingen voor (de intensivering van) het ruimtegebruik.

3 Indicatoren

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de geselecteerde indicatoren voor de jaarlijks te monitoren ontwikkeling van het ruimtegebruik. In de navolgende schema's wordt per indicator beschreven welke sturingsinformatie het oplevert: waarom is dit relevant voor de afwegingen rond de ruimte-intensivering in het NZKG? In bijlage 2 zijn de indicatoren opgenomen die zijn aangedragen tijdens de gehouden werkateliers op het NZKG-congres dd. 11 december 2014 met daarbij een toelichting waarom ze wel of niet zijn geselecteerd. Zie bijlage 3 voor de indicatoren die na overleg met de betrokkenen niet worden meegenomen in de monitor.

Ruimte

Schema 3.1. Selectie van indicatoren: thema ruimte

Indicatoren/informatietype	Toelichting
OVERSLAG (PER METER KADE / PER HA) Mate waarin kaderuimte en haventerreinen worden gebruikt voor natte goederenoverslag	Kades en haventerreinen zijn schaars, om deze reden en met oog op afweging uitbreiding havenareaal is gebruik van natte terreinen voor nat gebruik relevant. Af te meten aan natte overslag, percentage natte activiteiten en havengelden (indicatie kadegebruik)
KADE- EN HAVENGEBONDENHEID Gebruik kades en haventerreinen door activiteiten die voor hun bedrijfsvoering afhankelijk zijn van vestiging aan of nabij vaarwater	
AANTAL PASSAGIERS/SCHEPEN Indicatie van gebruik voor personenvervoer	Aantal afgehandelde passagiers ferry- en cruiseschepen als indicatie van de gebruiksintensiteit
AANBOD/LEEGSTAND GEBOUWEN Indicatie gebruiksintensiteit vastgoed en marktvraag	Indicatie gebruiksintensiteit en marktpositie. Lager dan 5% leegstand betekent intensief gebruik. Bij hoge leegstand relevant welk deel structureel is
UITGEEFBARE KAVELS Indicatie gebruiksintensiteit gebied Te meten in aantal ha, maar ook kenmerken als ligging, kavelgrootte en milieuruimte	Indicatie ruimtegebruik en aanwezige schuifruimte. Daarnaast milieucategorieën/voorschriften (met name geluid) in bestemmingsplannen voor de kavels, zodat inzichtelijk wordt of nieuwe risicovolle bedrijven daar zijn toegestaan.

Economie

Schema 3.2. Selectie van indicatoren: economie

Indicatoren/informatietype	Toelichting
BANEN PER HA Aantal banen (fte) per hectare uitgegeven terrein: gebruik gebied voor werkgelegenheid	Deze moeten in samenhang worden beschouwd. Havengebieden zijn ruimte-extensiever qua banen maar leveren meer TW/ha op dan droge activiteiten, TW/baan betreft de arbeidsproductiviteit. De banenontwikkeling is in (kleine) deelgebieden vaak volatiel. Op zowel korte als lange termijn wordt de dynamiek van deze indicatoren zichtbaar gemaakt en deelgebieden vergeleken.
TOEGEVOEGDE WAARDE (TW) PER HA Geeft aan van wat er met het gebied wordt verdiend (TW = omzet minus inkoop grondstoffen en diensten van derden). Berekend op basis van banen naar sector in het gebied	
TW/BAAN Arbeidsproductiviteit	

Milieu

Schema 3.3. Selectie van indicatoren: milieu

Indicatoren/informatietype	Toelichting
GELUIDSCONTOUR (55 DB(A)) Maximumgrenzen van geluidproductie	Geeft de geluidruimte voor het terrein weer.
GELUIDSRUIMTE Geeft de contour weer op basis van de geluidszonering	Dit geeft inzicht of de beschikbare fysieke ruimte ook wat betreft geluidsruijnte benut kan worden.
LUCHT: BEREKENDE CONCENTRATIES PM10 (GRENSWAARDE 32,1 MG/M3), PM 2,5 (GRENSWAARDE 25 MG/M3) en NO2 (GRENSWAARDE 40 G/M3) Geeft op basis van de door het RIVM uitgegeven grootschalige concentratiekaart Nederland de concentraties van uitgestoten fijnstof en stikstof weer (mede in relatie tot natuur)	Maakt eventuele huidige overschrijdingen inzichtelijk en is zo een indicator van de mogelijkheden voor verdere groei
EXTERNE VEILIGHEID: RISICOCONTOUR (GRENSWAARDE PR 10-6)	Maakt inzichtelijk waar in de huidige situatie risicovolle bedrijven zijn gevestigd

4 Aan te leveren informatie door betrokken partijen

In een separaat document is de monitor uitgewerkt voor IJmond-Zuid. Als de Werkgroep RI, het adviessteam en het Bestuursplatform achter deze opzet en uitwerking staan, is het zaak de monitor voor de andere deelgebieden in het Noordzeekanaalgebied uit te werken. Om de vereiste gegevens te verzamelen is de actieve medewerking van de betrokken partijen noodzakelijk. Onderstaand een overzicht van de gevraagde informatie, de overige informatie is voorhanden of wordt door Decisio/Urhahn zelf verzameld.

Schema 4.1. Overzicht aan te leveren informatie

Onderdeel/indicator	Aan te leveren informatie	Door wie
Kade- en havengebondenheid	Kaarten met bestemmingen en kades	Gemeente/ havenbeheerder
Overslag	Per deelgebied, per meter kade / per ha	Gemeente/ havenbeheerder
Aantal passagiers / schepen	Passagiers en schepen ferry en cruise per deelgebied	Amsterdam Cruise Port/gemeente/ havenbeheerder
(Overig) relatie met het water	Cijfers en kaartbeelden over kadelengte, boord-boordoverslag, lig- en wachtplaatsen, ander gebruik water NB: te verkennen of betreffende informatie beschikbaar is, dan wel relatief gemakkelijk kan worden verkregen	Gemeente/ Havenbeheerder
Openbaar-niet openbaar	Kaartmateriaal	Gemeente/ Havenbeheerder
Uitgeefbare kavels	Te meten in aantal ha, maar ook kenmerken als ligging, kavelgrootte en milieuruimte. Tav kwalitatieve aspecten te verkennen of betreffende informatie eenvoudig kan worden verkregen	Projectbureau/gemeente/havenbeheerder
Lopende projecten en harde plannen	Kwalitatieve informatie over lopende projecten en concrete plannen (waar een besluit over is genomen en geld voor beschikbaar is) mbt uitbreiding, revitalisering, herstructurering en transformatie.	Gemeente/ Havenbeheerder
Beheer en eigendom	Beheer en exploitatie, eigendom terreinen en kades, erfpacht	Gemeente/ havenbeheerder
Werkgelegenheid	LISA-cijfers banen, vestigingen, 2005-2015, deelgebieden, naar sector (SBI)	Projectbureau
Milieu	Relevant milieubeleid betreffende ge-	Gemeente/ Omgevingsdienst

	bied, hindercategorieën bestemmings- plan	
--	--	--

Bijlage 1. Overwegingen kenmerken gebiedstypering

B1.1. Toelichting selectie kenmerken gebiedstyperingen thema ruimte

Kenmerk	Toelichting
RUIMTE OP HET WATER OVERSLAG BOORD-BOORD LIG- EN WACHTPLAATSEN	In bepaalde deelgebieden relevant. Nader uit te werken in typering en indicatoren Amsterdam en Zaanstad
FLOOR/SPACE-INDEX (FSI) Verhouding oppervlakte/bebouwing	Alleen voor droge bedrijventerreinen, voor havengebieden geen bruikbare indicator
BRUTO/NETTOVERHOUDING Verhouding tussen totale gebiedsoppervlakte en het deel dat bij bedrijven in gebruik is	Geeft een beeld van ruimtegebruik. Eenvoudig informatie te verkrijgen
MEERVOUDIG EN MULTIFUNCTIONEEL RUIMTEGEBRUIK Gebruik meerdere lagen en functies	Deze aspecten zijn niet echt kwantitatief te meten en zeer locatie- en situatie-afhankelijk. Wel relevant voor beeld van ruimtegebruik en evt. kansen om te intensiveren. Waar relevant aandacht aan geven in gebiedstyperingen
GEBRUIK 365/24/7 Mate waarin het gebied gedurende de dag/de week/het jaar wordt gebruikt	
VERKAVELING UITGEEFBAAR GEBIED	Indicatie gebruiksmogelijkheden
TYPE BEBOUWING Aaneengesloten, omvang en kenmerken gebouwen (kantoor, hal, loods etc.)	Meenemen bij gebruik/(economische) activiteiten/onderdeel gebiedstypering,
LIGGING/BEREIKBAARHEID Ligging regio en tov sluizen, water, spoor, weg	Relevant voor perspectief en discussie over toekomstige functies
RUIMTELIJKE KWALITEIT/ALGEMENE STAAT Kwaliteit wegen, gebouwen en private en openbare ruimte	Indicatie van gebruiks-, belevings- en daarmee ook toekomstwaarde. Geen aparte categorie, maar krijgt plek bij beschrijving andere kenmerken

B1.2. Toelichting selectie kenmerken gebiedstyperingen thema economie

Kenmerk	Toelichting
INDIRECTE BANEN/TOEGEVOEGDE WAARDE, BESTEDINGEN PASSAGIERS	Korte duiding economisch belang voor banen en inkomsten elders, NB niet op schaal deelgebied maar NZKG
ECONOMISCHE CLUSTERS/(TOP)SECTOREN 'Strategisch economisch belang' gebied	Onderdeel van de gebiedstypering om een beeld te vormen welke betekenis het gebied voor sectoren heeft die bestuurlijk van belang worden geacht, voor startende ondernemers en van de vitaliteit en perspectieven van het gebied.
GROEIPERSPECTIEF Economische toekomstwaarde	
BEDRIJVENDYNAMIEK (STARTERS/ FAILLISEMENTEN/ VERPLAATSINGEN) Economische vitaliteit	

Bijlage 2. Resultaten werkateliers congres NZKG

In de werkateliers tijdens het Noordzeekanaalcongres in december 2014 is een groslijst van indicatoren toegelicht en besproken (zie figuur B1.1).

Figuur B2.1 Paneel met groslijst indicatoren NZKG-congres

PASSEN EN METEN IN HET NOORDZEEKANAALGEBIED	
INDICATOR ECONOMIE	INDICATOR RUIMTE
BANEN PER HA Verhouding ruimte/werkgelegenheid	FLOOR/SPACE-INDEX (FSI) Verhouding oppervlakte/bebouwing
TOEVOEGDE WAARDE (TW) PER HA 'Wat er 'echt wordt verdiend' (TW = omzet minus inkoop grondstoffen en diensten van derden)	AANBOD/LEEGSTAND GEBOUWEN Indicatie gebruikintensiteit vastgoed en marktvraag
OVERSLAG (PER METER KADE / PER HECTARE) Mate waarin kaderuimte wordt gebruikt waarvoor het is bestemd	UITGEEFBAAR TERREIN Indicatie gebruikintensiteit gebied
RELATIE MET WATER: KADE- EN HAVENGEBONDENHEID Gebruik kades en haventerreinen door activiteiten die voor hun bedrijfsvoering afhankelijk zijn van vestiging aan of nabij vaarwater	BRUTO/NETTOVERHOUDING Verhouding tussen totale gebiedsoppervlakte en het deel dat bij bedrijven in bezit is
OVERSLAG BOORD-BOORD Overslag van schip naar schip	MEERVOUDIG RUIMTEGEBRUIK (MONO/MULTIFUNCTIONEEL) Gebruik door meerdere functies
AANTAL PASSAGIERS Indicatie van gebruik voor personenvervoer	GEBRUIK 365/24/7 Mate waarin het gebied gedurende de dag/de week/het jaar wordt gebruikt
BESTEDINGEN PASSAGIERS Uitgaven door passagiers	GRONDUITGIFTE / TRANSACTIEVOLUME M2 grond/bedrijfs/kantoorruimte die in een jaar wordt verkocht/verhuurd
ECONOMISCHE CLUSTERS PER AANDEEL (TOP)SECTOREN EN ACTIVITEITEN Strategisch economisch belang van het gebied	KWALITEIT UITGEEFBAAR GEBIED (VERKAVELING) Ruimtelijke structuur van het gebied
GROEIPERSPECTIEF Economische toekomstwaarde	TYPE BEBOUWING (woningen, bedrijven, kantoren)
BEDRIJVENDYNAMIEK (STARTERS/ FAILLISSEMENTEN/ VERPLAATSINGEN) Economische vitaliteit	LIGGING/BEREIKBAARHEID Ligging in regio en tov water, spoor en weg
GRONDPRIJZEN Vastgoed- en locatiewaarde en marktvraag	RUIMTELIJKE KWALITEIT/ALGEMENE STAAT Duiding van kwaliteit van wegen, gebouwen, groen, meubilair, onkruid, schoon/heel/veilig
VASTGOEDWAARDE Vastgoed- en locatiewaarde en marktvraag	INDICATOR MILIEU
	GELUIDSCONTOUR (55 DB(A)) Maximumgrenzen van geluidproductie
	VERGUNDE GELUIDRUIMTE Verleende vergunningen voor geluidproductie
	LUCHT: CONTOUREN CONCENTRATIES NO2 (>40 G/M3) EN PM10 (>32,5 G/M3) Maximumgrenzen van uitstoot dioxide en stikstof
	VEILIGHEID: RISICOCONTOUR (GRENZWAARDE PR > 10-6) Maximumgrenzen voor risicodragende economische activiteiten
	(DUURZAAM) ENERGIEVERBRUIK/PRODUCTIE Duurzaamheid van het gebied mbt energie

Daarbij is ook aan de deelnemers gevraagd of er nog indicatoren ontbraken naar hun mening. In de navolgende schema's staat per aangedragen indicator of het wordt opgenomen in de monitor met daarbij een nadere toelichting.

Schema B2.1. Aangedragen indicatoren: ruimte

Genoemd*	Opnemen?		Toelichting
	Indicator	Gebiedstypering	
Relatie met water	Ja		Per deelgebied wordt bekeken in hoeverre 'natte terreinen' ook door kade- en havengebonden bedrijven worden gebruikt.
Ruimteproductiviteit/per ha/per bedrijfstype (benchmark ruimteproductiviteit per ha)	Ja		Het benchmarken en het volgen van de ontwikkelingen in de tijd krijgen een plek om de uitkomsten te kunnen duiden. Benchmarken gebeurt alleen als de dataverzameling efficiënt kan en waar het relevante informatie oplevert ('appels met appels' vergelijken).
Nautisch ruimtegebruik		Wordt verkend	Relevant thema. Gegevens liggen echter niet op de plank, verkend wordt of en hoe het een plek te geven.
Nautische ruimte (water)		Ja	Relevant thema. Gegevens liggen echter niet op de plank, verkend wordt of en hoe het een plek te geven.
Inbrei locaties van klein- naar grootschalig		Ja	De monitor kijkt op welke wijze gebieden zijn verkaveld en naar de schaal van de activiteiten. De monitor doet geen beleidsmatige uitspraken hoe inbreidlocaties gebruikt moeten worden.
%bebouwd ongebruikt (vastgoed) speculatie		Deels	De monitor inventariseert omvang en kenmerken uitgeefbare terreinen en de bebouwingsgraad van droge bedrijventerreinen. Er wordt niet geanalyseerd of er sprake is van speculatie.
Wateroppervlak meten		Ja	Wateroppervlakte (havenbekkens) wordt ook gemeten.
Ruimtegebruik specificeren per functie (opslag, kantoor, productie, niet zozeer per bedrijf)		Ja	In de gebiedsbeschrijving wordt ingegaan op de wijze waarop deelgebieden ruimtelijk en economisch worden gebruikt, niet alleen naar sector, maar ook naar functie en gebouwtypologieën.
Herstructurering/revitalisering bestaande terreinen		Deels	Geïnterviewd wordt welke plannen er zijn voor herstructurering en/of revitalisering. De monitor analyseert niet welke herstructureringsopgave er ligt.
Recreatief gebruik (muziek/golf) evenementen		Deels	In de gebiedstyperingen is recreatief (mede)gebruik een duiding hoe de ruimte wordt gebruikt.
Kunnen bestaande terreinen worden geherstructureerd? Leegstand ook betrekken bij deze indicator. Hoe makkelijk kunnen functies gewijzigd worden?	Ja (mbt leegstand)	Deels	In de monitor worden de leegstand/het aanbod aan bedrijfs- en kantoorruimtes en de uitgeefbare terreinen geïnterviewd, niet of gebieden geherstructureerd kunnen worden en of functies gewijzigd kunnen worden. Naar aanleiding van de monitoruitkomsten kunnen dergelijke discussies wel mogelijk op de agenda komen te staan.
Gemiste leads als gevolg van		Nee	Informatie is te concurrentiegevoelig en (mede)

te weinig locaties			daardoor) niet eenvoudig te verzamelen. Kan wel een relevant aspect zijn in de discussie naar aanleiding van de monitorresultaten.
--------------------	--	--	--

* Letterlijke weergave van input van de deelnemers.

Schema B2.2. Aangedragen indicatoren: economie

Genoemd	Opnemen?		Toelichting
	Indicator	Gebiedstypering	
Niet haven gebonden bedrijven	Ja		De monitor inventariseert in hoeverre 'natte terreinen' door kade- en havengebonden activiteiten worden gebruikt.
Bezetting kade % 24/7		Ja	Onderdeel van de gebiedsbeschrijving.
Relatie met functie markt		Ja	Komt op verschillende manieren terug, onder andere in economische beschrijving van de deelgebieden. Verkend wordt of het kwalitatief kan worden geduïd bij uitgeefbare terreinen.
Erfpacht		Ja	Bij gebiedstypering wordt geïnventariseerd of er sprake is van erfpacht, dan wel van particulier eigendom. Er wordt niet gekeken naar hoogte, termijnen etc. van de erfpacht.
Vuilopslag/verwerking big business,		Deels	Wordt niet zozeer gemonitord, maar dit is wel een belangrijke functie van/in het havengebied, dus krijgt het waar het speelt een plek in de gebiedstyperingen.
Bruikbare m2 water, nautisch.		Wordt verkend	Relevant thema voor ruimtegebruik. Gegevens liggen echter niet op de plank, verkend wordt of en hoe het een plek te geven.
Transitiebudget		Nee	Niet direct, maar is wel onderdeel van de politieke/beleidsmatige discussie waar de monitor input voor levert.
Crisistransitie		Nee	De monitor volgt de wijze en ontwikkeling van het ruimtegebruik, maar geeft geen voorspellingen of duidingen.
Denk ruimer dan alleen aan transport per schip, denk multimodaal of synchromodaal (=schip + auto + binnenvaart +rail)		Nee	De monitor beschrijft (kort) de ontsluiting van deelgebieden, maar analyseert niet hoe de modaliteiten precies worden gebruikt of op elkaar aansluiten. Dat kan mogelijk wel relevant zijn, maar dan in de beleidsdiscussie over het ruimtelijke en economische gebruik in het NZKG mede op basis van de monitoruitkomsten.
Mate van volledigheid keten grondstof-eindproduct		Nee	De focus ligt op ruimtegebruik/intensivering, niet op ketenoptimalisatie e.d. Dat gebeurt in andere gremia en dossiers.
Transport van mensen over het water (water-taxi)		Nee	Wordt niet direct gemonitord. Echter, waar het relevant is omdat die functies er zijn, dan wel dat er kansen om het ruimtegebruik te intensiveren / multifunctioneler te gebruiken zal dat ofwel in, dan wel als uitvloeisel van de monitor signaleerd worden.
Gewenste econ. ontwik-		Nee	De monitor <u>volgt</u> ontwikkelingen, doet geen uitspraken

keling bijv. offshore, tijdshorizon (ruimtelijke ontwikkeling duurt 30 jaar!)			over <u>gewenste</u> ontwikkelingen. Komt wel terug in discussie over strategische voorraad, waar de monitor bouwstenen voor levert.
---	--	--	--

Kijk welke bedrijven weg kunnen, en welke écht haven gebonden zijn		Nee	De monitor bekijkt in hoeverre kade- en haventerreinen door kade- en havengebonden activiteiten worden gebruikt, maar zegt niet welke bedrijven op basis daarvan weg zouden kunnen. Dat is ook een meer politieke kwestie, die zorgvuldige overweging vraagt evenals nadere kennis van de gebieden en de gevestigde bedrijven. De monitor levert informatie voor dergelijke afwegingen, maar maakt die afweging niet.
--	--	-----	---

Schema B2.3. Aangedragen indicatoren: milieu

Genoemd	Opnemen?		Toelichting
	Indicator	Gebiedstypering	
Natuur/ Natura 2000/ Natuurbeschermingswet	Ja		Dat wil zeggen: er wordt gekeken naar stikstofemissie in relatie tot in nabijheid aanwezige natuur. Randvoorwaardelijk aspect.
Externe veiligheid. Mate van volledigheid van de keten.	Ja		De monitor zal de PR-contouren in beeld brengen als indicatie van hoe de milieuruimte wordt gebruikt.
Milieucategorie 1 t/m 6/Classificatie VNG cf. de handreiking bedrijven en milieuzonering		Ja	Ja, is een indicatie van wat mogelijk wat betreft hindercategorieën is en in hoeverre die mogelijkheden worden benut.
Duurzaam co2/zon wind water kracht opgewekt		Deels	Waar relevant krijgt dit een plek in de gebiedstypering, met name als er een relatie is met (mogelijke kansen op intensiever) ruimtegebruik.
Ruimte/veiligheid rampbestendigheid		Deels	De monitor zal de PR-contouren in beeld brengen als indicatie van hoe de milieuruimte wordt gebruikt. Rampbestendigheid is geen thema in de monitor RI, in de veiligheidsregio is dit onderdeel van de crisis-, ramp- en incidentbestrijdingsplannen.
(Grond)water kwaliteit		Nee	Dit komt in andere metingen naar voren, de monitor RI focust op ruimtegebruik.
Geluidemissie per hectare		Nee	De geluidemissie wordt per terrein in beeld gebracht. Het vergelijken van emissie per ha is niet zinvol doordat geluid met name relevant is aan de randen van de terreinen.
Windmolens geluidsproductie Windrichting		Nee	In principe wordt hier niet naar gekeken, tenzij er een relatie met (kansen/beperkingen in het) ruimtegebruik
Milieu/geur/omgevingsklachten		Nee	Naar klachten uit de omgeving wordt niet gekeken, als deze resulteren in beperkingen voor het ruimtegebruik, dan komt het wel in de monitor.
Grof stof		Nee	Bij voldoen aan de vergunning zou er geen hinder door grof stof moeten optreden. Grof stof is daarmee een handhavingkwestie, niet een on-

			derwerp dat ruimtelijke beperkingen zou kunnen opleveren.
Rampbestendigheid. Hoe snel kun je ontsnappen uit het gebied?		Nee	Rampbestendigheid is geen thema in de monitor RI, in de veiligheidsregio is dit onderdeel van de crisis-, ramp- en incidentbestrijdingsplannen.
Geur op bedrijfsniveau		Nee	De provincie en een aantal gemeenten hebben geurbeleid vastgesteld en bij individuele bedrijven wordt aan grenswaarden voor geur getoetst. Het geurbeleid leidt echter niet tot ruimtelijke beperkingen.

Schema B2.4. Aangedragen indicatoren: overig

Genoemd	Opnemen?		Toelichting
	Indicator	Gebiedstypering	
Natte gebieden verdienen specifieke indicatoren	Ja		In de monitor wordt geïnventariseerd hoe intensief de kades en natte gebieden worden gebruikt voor havengebonden activiteiten rekening houdend met de specifieke kenmerken van havengebieden.
Wanneer is het vol? De indicatoren zeggen daar niets over		Deels	De monitor inventariseert of er nog uitgifbare kavels en aanbod bedrijfs- en kantoorruimte is. Ook wordt gekeken naar banen en overslag per ha. De ontwikkeling wordt gevolgd in de tijd en waar mogelijk 'gebenchmarkt'. Dit zijn indicatoren van ruimte-intensiteit, maar de monitor doet geen uitspraken of een gebied vol is.
Fysiek. Toename recreatief gebruik. Of ratio groen vs. terrein vs. wonen.		Deels	In de gebiedstyperingen is het recreatief (mede)gebruik van de bedrijventerreinen een item om te duiden hoe (intensief) de ruimte wordt gebruikt.
Bestuurlijke acceptatie functieverandering		Nee	De monitor doet geen bestuurlijke of politieke uitspraken maar analyseert wel het (milieu)ruimtelijke en economische gebruik en volgt veranderingen en levert daarmee input voor de beleidsmatige en politieke discussie.
Vliegbewegingen (afstemmen van beleid en externe veiligheid)		Nee	Tenzij dit consequenties heeft voor het ruimtegebruik en/of de ruimte-intensivering op haven- en bedrijventerreinen.
Klanttevredenheid huidige bewoners		Nee	De focus van de monitor ligt op ruimtegebruik en -intensivering op haven- en bedrijventerreinen. Klanttevredenheid is zeker van belang, maar niet binnen die context, tenzij die consequenties heeft voor het ruimtegebruik.
Waarderingscijfer t.a.v. wonen en leefbaarheid van bewoners in de omgeving		Nee	De focus van de monitor ligt op ruimtegebruik en -intensivering op haven- en bedrijventerreinen. De waardering van inwoners is van belang als

			het daarvoor kansen of beperkingen oplevert, maar komt verder aan de orde in andere beleidsdossiers.
Welke stappen zijn onomkeerbaar en op basis waarvan neem je die?		Nee	De monitor levert input voor dergelijke afwegingen, althans binnen het thema ruimtegebruik en -intensivering op haven- en bedrijventerreinen.
Compensatie elders		Nee	De monitor levert deels input of er elders ruimtelijke mogelijkheden zijn, maar maakt de afweging niet of die dan benut kan en/of moet worden.
Gezondheid/Geluk/Welbevinden		Nee	Valt buiten de scope van de monitor RI die zich richt op ruimtegebruik op haven- en bedrijventerreinen.
Menselijkheidswaarde: meetbaar aantal patiënten met klachten op het gebied van psychologie en psychiatrie		Nee	Valt buiten de scope van de monitor RI die zich richt op het ruimtegebruik en de ruimteintensivering op haven- en bedrijventerreinen.
Productenkennis. D.w.z., elk product heeft zijn eigen eisen.		Nee	Valt buiten de scope van de monitor RI die zich richt op het ruimtegebruik en de ruimteintensivering, is wel relevant om (mede met behulp van de monitoruitkomsten) strategie te ontwerpen hoe terreinen kunnen worden (her)ingericht om te voldoen aan de eisen die de markt aan werklocaties stelt.
Waardering bewoners: hoe integraal en leefbaar wordt het door bewoners ervaren?		Nee	De focus van de monitor ligt op ruimtegebruik en -intensivering op haven- en bedrijventerreinen. De waardering van inwoners is van belang als het daarvoor kansen of beperkingen oplevert, maar komt verder aan de orde in andere beleidsdossiers.
Bezoekersaantal per jaar van het groene gebied de verwachting naar de verdere toekomst		Nee	Focus van de monitor is ruimtegebruik en -intensivering op haven- en bedrijventerreinen. Het raakt het thema 'ruimte voor recreatie' en gebruik van, en behoefte aan het groene gebied.
Hebben we genoeg gebied voor recreatie?		Nee	De monitor levert bouwstenen voor deze brede politieke en maatschappelijke discussie over het ruimtegebruik in het Noordzeekanaalgebied.

Bijlage 3. Indicatoren/items buiten beschouwing

Grondprijzen, vastgoedwaarde en gronduitgifte/transactievolume zijn afgevallen, mede doordat de betrokkenen die indicatoren als niet goed bruikbaar achtten.

Indicator/item	Toelichting waarom niet opgenomen in monitor RI
GRONDPRIJZEN Vastgoed- en locatiewaarde en marktvrage	Zegt weinig over ruimtegebruik en is strategische informatie. Wel zinvol voor discussie of grondprijzen voldoende prikkels bevatten om zo intensief mogelijk met de ruimte om te gaan.
VASTGOEDWAARDE Vastgoed- en locatiewaarde en marktvrage	
GRONDUITGIFTE / TRANSACTIEVOLUME M2 grond/bedrijfs/kantoorruimte die in een jaar wordt verkocht/verhuurd	Mate waarin vastgoed en gronden worden afgezet is efficiënter af te meten aan leegstand en uitgeefbare kavels.